

INTRODUCTIE PORTAL AUDIOVISUELE MAKERS (PAM)

Dit document omvat het gezamenlijke standpunt van scenarioschrijvers, regisseurs en acteurs georganiseerd in de beroepsorganisaties Netwerk Scenarioschrijvers, Dutch Directors Guild (DDG) en ACT in overleg met de collectieve beheersorganisaties in de audiovisuele sector, respectievelijk Lira, VEVAM en NORMA. Zij introduceren een model voor een regeling van auteurs- en naburige rechten.

Inleiding

De huidige exploitatiepraktijk in de audiovisuele sector brengt media-aanbod onder de aandacht van het publiek via diverse platforms. Deze tendens wordt door de makers¹ van audiovisueel werk verwelkomd, en vraagt daarnaast om een eerlijke en passende rechtenregeling bij de audiovisuele exploitatie van hun werk. Samen met de collectieve beheersorganisaties hebben de beroepsorganisaties Netwerk Scenarioschrijvers, DDG en ACT daarom een nieuw model ontwikkeld om de rechten van makers passend te regelen. Het model komt tegemoet aan de wens van omroepen, producenten en distributeurs om in alle vrijheid het werk van makers te gebruiken - via ongeacht welk platform - en garandeert tegelijkertijd aan regisseurs, scenarioschrijvers en acteurs een billijke vergoeding. Binnen dit nieuwe model regelen de collectieve rechtenorganisaties Lira, VEVAM en NORMA met de diverse omroepen, producenten en distributeurs de gehele rechtenproblematiek. Op deze wijze wordt tegemoet gekomen aan de wens van het kabinet om de samenwerking tussen collectieve beheersorganisaties onderling te versterken en de efficiency merkbaar te verbeteren.

Kansen tot verbetering: portal audiovisuele makers

In het nieuwe model kan men op eenvoudige wijze contracteren met regisseurs, scenarioschrijvers en acteurs via de portal audiovisuele makers (hierna: PAM).

PAM houdt in:

(1) Schrijvers, regisseurs en acteurs geven de collectieve rechtenorganisaties middels hun aansluitingscontracten mandaat hun uitzendrechten (inclusief herhalingen) te beheren en voor gebruik daarvan licenties af te geven aan omroepen en producenten. De rechten voor exploitatie op internet en on-demandrechten zijn eveneens aan de rechtenorganisaties overgedragen om ook voor deze exploitatievormen een vergoeding te regelen.²

(2) Op basis van Modelcontracten, afgesloten tussen de beroepsverenigingen en de omroepen en producenten, onderhandelen de individuele schrijvers, regisseurs en acteurs over een redelijk honorarium voor hun werk (script, regie, acteerprestatie) en maken ze afspraken over o.a. de totstandkoming, de rechten met betrekking tot de eerste vastlegging en de niet audiovisuele exploitatie (boek/theaterbewerking e.d.). Voor wat betreft de rechten tot audiovisuele exploitatie verwijzen de rechthebbenden naar de afspraken die zij hierover met hun rechtenorganisaties hebben gemaakt in hun aansluitingscontracten.

(3) De collectieve rechtenorganisaties VEVAM, Lira en NORMA verlenen aan producerende omroepen en producenten toestemming voor de openbaarmakingen van werk van

¹ Waar in deze tekst gesproken wordt over 'makers' wordt bedoeld op scenarioschrijvers, regisseurs en acteurs (feitelijk uitvoerend kunstenaars).

² Op dit moment ontvangen scenarioschrijvers, regisseurs en acteurs geen vergoeding voor internet toepassingen door de omroepen (o.a. uitzending gemist).

aangesloten rechthebbenden. Het gaat dan om openbaarmakingen die de omroepen en producenten zelf verrichten. Voor het gebruik van het werk van rechthebbenden onderhandelt elk van de rechtenorganisaties eens per jaar met de omroepen en producenten over een lumpsumbedrag. De rechtenorganisaties verdelen deze gelden volgens vaste verdeelsleutels onder de aangesloten rechthebbenden.

(4) Voor de openbaarmakingen door derden (m.n. doorgifte in TV pakketten en ondemanddiensten van kabel-, satelliet- en dvt-t aanbieders) sluiten genoemde rechtenorganisaties licentiecontracten met deze derden.

Voordelen van de PAM

- PAM komt tegemoet aan de wens van het kabinet om te voorzien in één loket voor het regelen van rechten van de audiovisuele makers;
- producerende omroepen en toeleverende producenten wordt alle vrijheid geboden de door hen ontwikkelde producties en content te gebruiken via ongeacht welk platform: daarmee biedt het model een mogelijkheid tot innovatie;
- de grondslagen zijn helder: de omroepen, producenten en de distributeurs betalen ieder voor hun eigen exploitaties;
- de geldstromen zijn transparant: in plaats van dat de maker moet afwachten wat de distributeur aan de omroep betaalt, de omroep aan de producent en de producent aan hem, ontvangt de maker zijn vergoeding van de collectieve rechtenorganisatie die de vergoeding rechtstreeks bij de omroep of distributeur heeft geïncasseerd;
- er hoeven door omroepen en producenten geen afzonderlijke onderhandelingen plaats te vinden met iedere individuele maker over herhalingsvergoedingen;
- het model komt tegemoet aan de zwakke onderhandelingspositie van individuele scenarioschrijvers, regisseurs en acteurs tegenover de omroepen en producenten;
- de verdeling van de rechteninkomsten vindt door een beperkt aantal loketten plaats op basis van transparante normen;
- dubbele overdracht van rechten aan bijvoorbeeld zowel de producent als de collectieve beheersorganisatie wordt voorkomen;
- er wordt aangesloten bij het recent officieel meegedeelde feit dat verplicht collectief beheer voor audiovisuele producties onderwerp is van serieuze studie door de Europese Commissie;
- het model sluit aan op de realiteit dat ook rechten met betrekking tot de uitzending (en verdere distributie) van buitenlandse producties geregeld moeten worden. Buitenlandse producenten zullen lang niet altijd de daarvoor benodigde rechten kunnen aanleveren, aangezien de makers in het buitenland deze rechten over het algemeen hebben ondergebracht bij hun eigen collectieve rechtenorganisaties die deze rechten op hun beurt aan hun Nederlandse zusterorganisaties in beheer hebben gegeven.

Position paper NPO

Bovenstaand voorstel is een alternatief voor het plan zoals neergelegd door de NPO die het initiatief heeft genomen om, in overleg met de omroepen, producenten en kabelexploitanten, een model te ontwikkelen dat de transparantie en effectiviteit van de waardeketen van productie en distributie centraal stelt. Het model dat de omroepen, producenten en kabelexploitanten voorstellen, komt neer op het trapsgewijs regelen van rechten voor alle vormen van distributie van Nederlandse producties, in die zin dat de producent de benodigde rechten van de makers bedingt, de omroep van de producent en de distributeur van de omroep. Voor collectief beheer is in dit model geen of een beperkte rol weggelegd.

Het door de omroepen, producenten en distributeurs gepresenteerde model, dat uitgaat overdracht van alle rechten aan de producent, biedt echter onvoldoende garanties voor een duurzame en billijke vergoeding voor makers. Daarnaast gaat het voorbij aan de principiële keus die makers hebben om binnen de grenzen van de wet zelf te kunnen bepalen hoe zij hun auteursrechtelijke vergoedingen wensen te verkrijgen. Anders dan het kabinet veronderstelt (zie kabinetsreactie d.d. 30 oktober 2009 op het rapport van de werkgroep Gerkens) is het 'NPO-model' eenzijdig ontwikkeld op grond van een alliantie tussen de kabelexploitanten, de NPO en andere producenten; er is geen sprake geweest van een open en vrij beraad tussen belanghebbenden.

Geen blokkade voor gebruik van werk

De betrokken collectieve rechtenorganisaties hebben tot taak om licentievergoedingen te bedingen voor de makers. De uitoefening van de rechten door de organisaties is hierop gericht, niet op het opwerpen van blokkades voor gebruik. Creatief werk is immers gemaakt om getoond te worden. Een marktconforme vergoeding is daarbij wel een vereiste om de aanwas van nieuw creatief werk te kunnen blijven garanderen. De collectieve rechtenorganisaties komen daarin op voor het belang van de bij hen aangesloten rechthebbenden. De zorg van omroepen en producenten dat collectieve rechtenorganisaties oneigenlijk gebruik zullen maken van hun verbodsrecht is begrijpelijk maar dus niet terecht.

Kabelrechten

De omroepen, producenten en distributeurs suggereren in hun positionpaper dat makers slachtoffer zijn van de machtige collectieve rechtenorganisaties. De kabelinkomsten uit collectief beheer zijn echter steeds de constante factor geweest in het inkomen van makers. De beroepsverenigingen hebben er weinig vertrouwen in dat de kabelinkomsten een belangrijke aanvulling op het inkomen blijven, als makers hierover individueel met de producent moeten gaan onderhandelen, zoals de omroepen, producenten en distributeurs beogen. De recente ervaringen van scenarioschrijvers en regisseurs met de publieke omroep staven deze zorg: sinds de NPO een alliantie is aangegaan met distributiebedrijven op het terrein van de kabel eisen de publieke omroepen overdracht van kabelrechten van makers van dramaproducties voor publieke omroepen. Eerst na een recentelijk aangespannen kort geding tegen de NPO is deze handelswijze terecht gewezen en wordt deze recht gezet. Om genoemde redenen hebben de makers er eveneens voor gekozen om Lira, VEVAM en NORMA vergoedingen te laten incasseren voor andere exploitaties, zoals doorgifte van de Nederlandse zenders via dvt-t en satelliet. Lira, VEVAM en NORMA staan klaar om hierover afspraken te maken met de omroepen en distributeurs.

Collectief beheer in de audiovisuele sector

De omroepen, producenten en distributeurs kenschetsen de collectieve rechtenorganisaties als machtige organisaties. In tegenstelling tot Buma, die vanwege haar wettelijk monopolie een stevige plek heeft verworven in de rechtenketen, dreigt deze opstelling ook andere collectieve rechtenorganisaties en daarmee grote groepen van audiovisuele makers te treffen. Lira, VEVAM en NORMA staan in licentieonderhandelingen doorgaans tegenover grote partijen of brancheorganisaties, zoals NL Kabel, KPN of de NPO. Producenten, omroepen en distributeurs hebben buiten het vertonen en exploiteren van de producties ook nog de opdracht om hierbij als ondernemer zo winstgevend mogelijk te opereren. Daarom is het in hun belang om de beste prijs te bedingen voor de licenties. Collectieve rechtenorganisaties staan bij deze onderhandelingen voor de taak om de exploitatie aantrekkelijk te maken en tegelijkertijd een billijke vergoeding voor de

betrokken rechthebbende te bedingen. Juist dit krachtenspel kan de monopolieposities van de collectieve rechtenorganisaties reguleren en zorgt er tegelijkertijd voor dat producenten, omroepen en distributeurs hun verplichtingen ten aanzien van rechthebbenden nakomen. De makers in de audiovisuele sector hebben er vertrouwen in dat de Wet Toezicht op het Collectief Beheer hun eigen collectieve rechtenorganisaties zal nopen tot nog grotere efficiëntie en transparantie. Daarnaast - en dat is een belangrijke verworvenheid - worden de rechtenorganisaties bestuurd door de beroepsgroep zelf.

Tot slot

De uitdaging die voorligt, is het vinden van een vorm van samenwerking tussen regisseurs, scenarioschrijvers en acteurs enerzijds en de omroep, producenten en distributeurs anderzijds, die recht doet aan de belangen van elk der partijen. En die de tekortkomingen van de huidige praktijk erkent en effectief oplost. In het hier gepresenteerde model hebben wij daartoe een voorstel gedaan. De diverse schakels in de audiovisuele keten hebben elkaar nodig om mooie tv-dramaseries en documentaires te kunnen maken voor het Nederlandse publiek.

Netwerk Scenarioschrijvers, DDG, ACT, Lira, VEVAM en NORMA treden graag met producenten, omroepen en distributeurs in overleg, desgewenst onder voorzitterschap van een onafhankelijk voorzitter. Recentelijk is middels een kort geding voor de contracten tussen de NPO en scenarioschrijvers afgesproken dat de NPO deze scenarioschrijvers niet meer zal vragen om overdracht van rechten die Lira thans collectief voor deze scenarioschrijvers uitoefent (o.a. kabel, sateliet, dvt). Er wordt vanuit gegaan dat de NPO en de producenten dat ook niet zullen doen in contracten met regisseurs en acteurs voor wat betreft de rechten over de exploitaties die zijn ondergebracht bij VEVAM respectievelijk NORMA.

Amsterdam, maandag 14 december 2009

Netwerk Scenarioschrijvers
Dutch Directors Guild
ACT
Lira
VEVAM
NORMA